

Pravnik

2008

**Sudska
praksa**

Praksa Europskog suda za ljudska prava: predmet Bistrović protiv Hrvatske (zahtjev br. 25774/05)

Postupak

1. Postupak u ovome predmetu pokrenut je na temelju zahtjeva (br. 25774/05) protiv Republike Hrvatske kojeg je 7. lipnja 2005. godine dvoje hrvatskih državljana, g. Josip Bistrović i gđa Jasenka Bistrović ("podnositelji zahtjeva") podnijelo Sudu na temelju članka 34. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda ("Konvencija") .

2. Podnositelje zahtjeva je zastupao g. M. Ramušćak, odvjetnik iz Varaždina. Hrvatsku Vladu ("Vlada") je zastupala njena zastupnica gđa Š. Stažnik.

3. Dana 12. rujna 2004. godine Sud je odlučio o zahtjevu obavijestiti Vladu. Primjenjujući članak 29. stavka 3. Konvencije odlučio je istovremeno odlučiti o osnovanosti i dopuštenosti zahtjeva.

Činjenice

I. Okolnosti predmeta

4. Podnositelji zahtjeva su rođeni 1951. i 1955. godine i žive u Gojancu, Hrvatska.

5. Podnositelji zahtjeva, muž i žena, bili su vlasnici kuće i čestice oko nje u Gojancu, Hrvatska. Točno neodređenoga dana "Hrvatske ceste", javno poduzeće sa sjedištem u Zagrebu, pokrenulo je postupak za izvlaštenje pred Uredom državne uprave u Varaždinskoj Županiji, Službom za prostorno uređenje, zaštitu okoliša, graditeljstvo i imovinsko-pravne poslove (u daljnjem tekstu "Županijski ured Varaždin") tražeći da se provede izvlaštenje dijela zemljišne čestice podnositelja zahtjeva, radi izgradnje autoceste. Podnositelji zahtjeva su se usprotivili tom zahtjevu, tražeći da njihova nekretnina, i to kuća i okolna zemlja, budu izvlaštene u cijelosti. Podnositelji zahtjeva su ustvrdili da u slučaju djelomičnoga izvlaštenja njima kao poljoprivrednicima kuća i mala površina oko nje ne bi više nikako koristila, budući kuća i poljoprivredno zemljište na kojemu je ona izgrađena predstavlja nedjeljivu cjelinu. Nadalje, ne bi bilo kolnog pristupa dvorištu. Kao poljoprivrednici podnositelji zahtjeva ne bi mogli koristiti svoju imovinu bez da imaju pristup za traktore i druga vozila koja se koriste u poljoprivrednoj djelatnosti.

6. Osim toga, planirana bi autocesta prošla vrlo blizu kuće, uzrokujući time značajno zagađivanje bukom zbog velike gustoće prometa. Autocesta i izlazna cesta prolazile bi manje od dvadeset metara odnosno pet metara od njihove kuće.

7. Ukazali su na to da bi izgradnja plastičnih zidova za zaštitu od buke od 4.5 metara pretvorila njihovu kuću i njen okoliš u kavez, a da ih ne bi djelotvorno zaštitila od buke i zagađenja. Cijelo prizemlje, terasa i dio tavana nalazili bi se samo 2 do 3 metra od zaštitnih zidova.

8. Tvrđili su da bi se znatno smanjila vrijednost preostale imovine, budući bi ih izgradnja autoceste lišila životnih uvjeta koje su do tada uživali, kao što je izravni pristup do ceste, ugodno okruženje, veliko dvorište i niska izloženost buci, što je sve njihovu imovinu činilo pogodnom za poljoprivrednu djelatnost. Iz tih su razloga podnositelji zahtjeva naveli da nemaju nikakav gospodarski interes zadržati kuću i okolišno dvorište.

9. Županijski ured Varaždin održao je tri ročišta i pribavio mišljenje vještaka o učincima izgradnje autoceste na životne uvjete podnositelja zahtjeva u preostaloj kući i dvorištu, te drugo mišljenje vještaka o tržišnoj cijeni poljoprivrednog zemljišta.

10. Podnositelji zahtjeva su osporili predloženu razinu naknade, navodeći da imaju pravo na tržišnu vrijednost svog izvlaštenog zemljišta, te tvrdeći da je tržišna vrijednost zemlje pogodna za građenje u tom području 180 hrvatskih kuna (HRK) po kvadratnom metru, broj koji je bio značajno veći od predloženoga iznosa.

11. Odlukom od 16. travnja 2003. godine Županijski ured Varaždin odlučio je da se izvlašćuje, radi izgradnje autoceste, dio nekretnine podnositelja zahtjeva, i to poljoprivredna čestica i tri čestice zemlje pogodne za građenje od 795 m², 221 m² odnosno 507 m². Podnositelji zahtjeva zadržali su vlasništvo kuće i okolnog dvorišta.

12. Određena je naknada u iznosu od 105.610,00 HRK na osnovu iznosa od 22,00 HRK po kvadratnom metru za poljoprivredno zemljište, procijenjenom na temelju izvješća koje je dostavio sudski vještak za poljoprivredu, i 70,00 HRK po kvadratnom metru za zemlju pogodnu za građenje, procijenjenom prema mjerilima koje je odredilo Ministarstvo financija, Porezna uprava, Ispostava Varaždin.

Mjerodavni dio te odluke glasi kako slijedi:

"Tijekom postupka izvlaštenja po punomoćnici "Hrvatskih cesta" d.o. Zagreb imenovanim za poljoprivredno zemljište i to vlasnicima ponuđena je naknada od 22,00 kn/m kao tražena cijena, a koja je utvrđena po poljoprivrednom vještaku dipl. ing. agr. građevinskog zemljišta, ... ali vlasnik ne Ivanu Bašić... odnosno 70,00 kn/m prihvaća navedenu naknadu "Hrvatskih cesta" već ustraje kod svojih zahtjeva za potpunim izvlaštenjem nekretnine čkbr. 9854 k.o. Varaždin sukladno čl. 7. Zakona o izvlaštenju budući kako navodi nema interesa koristiti preostale dijelove nekretnine, točnije tražiti izvlaštenje cjelokupnog zemljišta zajedno sa kućom i svim građevinskim objektima...

...Ovaj je Odsjek pribavio i mišljenje stalnog sudskog vještaka za graditeljstvo Dragutina Gergely ... kao i očitovanje projektanta dipl. ing. geod. Jegec Božidara,... iz kojih je vidljivo da nema potrebe predmetnu nekretninu u cijelosti izvestiti da ista ima osiguran nesmetan prilaz sa ceste te da su predviđeni zidovi za zaštitu od buke.

...iz svega iznijetog proizlazi da kad bi se prihvatio takav zahtjev izvlaštenika, tada bi i sve druge kuće i gospodarske objekte koji su na istoj ili još manjoj udaljenosti od trase ili objekta jugozapadne obilaznice... trebalo [bi] izvestiti...

Također se ne može prihvatiti stajalište izvlaštenika da bi se izvlaštenjem samo dijela čkbr. 9854 k.o. znatno pogoršale njihove stambene prilike...jer izvlaštenici ne prebivaju na navedenoj adresi ."

13. Podnositelji zahtjeva su podnijeli žalbu protiv te odluke, no drugostupanjsko upravo tijelo nije o njoj odlučilo.

14. Dana 16. prosinca 2003. godine podnositelji zahtjeva podnijeli su tužbu Županijskom sudu u Varaždinu na temelju članka 42.a, stavka 3. Zakona o izvlaštenju, tražeći izvlaštenje cijele svoje nekretnine. Ponovili su argumente koje su prethodno iznijeli upravnome tijelu. Podnositelji zahtjeva su nadalje ustvrdili da je mišljenje vještaka izrađeno bez da je vještak ikada stvarno došao na lokaciju i bez ikakve studije učestalosti prometa na cesti koja prolazi kraj kuće podnositelja zahtjeva ili učinka zagađenja od prometa na kvalitetu njihovoga života. Mišljenje vještaka bilo je pripremljeno na osnovi karte zemljišta na kojoj je kuća podnositelja zahtjeva bila pogrešno ucrtana.

15. Podnositelji zahtjeva su prigovorili i iznosu naknade koji im je dosuđen i ponovili da nije bila utvrđena tržišna vrijednost izvlaštenih čestica. Umjesto toga, iznos je bio

određen prema tablicama Porezne uprave Varaždin. Podnositelji zahtjeva su prigovorili da njihovi prigovori nisu bili odgovarajuće ispitani i da se njima upravno tijelo nije bavilo na odgovarajući način.

16. Dana 30. prosinca 2003. godine Županijski sud u Varaždinu održao je ročište na kojem je punomoćnik podnositelja zahtjeva ponovio njihove tvrdnje, no nije podnio sudu ili od njega zatražio izvođenje bilo kakvih novih dokaza. Istoga je dana Županijski sud odbio zahtjev podnositelja zahtjeva. Mjerodavni dio njegove presude glasi kako slijedi:

"Iz obrazloženja citiranog rješenja jasno se može razabrati da je u postupku izvlaštenja tužiteljima (kao prijašnjim vlasnicima) utvrđena naknada u visini tržišne cijene za poljoprivredno zemljište, a utvrđena po stalnom sudskom vještaku za poljodjelstvo.... Te tržišna cijena za neizgrađeno građevinsko zemljište, u skladu sa mišljenjima građevinskih vještaka, te podacima Porezne uprave.

Iz obrazloženja navedenog rješenja ovaj sud je također utvrdio da ... da je u vezi zahtjeva tužitelja za otkup preostalog dijela nekretnine, te mogućnost pristupa na nekretninu tužitelja sa ceste, pribavljeno mišljenje sudskog vještaka za graditeljstvo ... te očitovanje projektanta ... iz čijeg mišljenja proizlazi neosnovanost zahtjeva tužitelja za potpunim izvlaštenjem, iz razloga jer na istom području postoji još niz drugih kuća i gospodarskih objekata koji su, ili na istoj ili još manjoj udaljenosti od trase obilaznice, time da je svim ovlaštenicima osigurana zaštita od buke, da preostali dio nekretnine tužitelja ima nesmetan prilaz sa ceste, zbog čega ne postoje nikakvi opravdani razlozi zahtjevu tužitelja za potpuno izvlaštenje preostalog dijela ...

...ovaj sud je utvrdio da u upravnom postupku nisu počinjene nikakve, a osobito ne teške povrede postupka, smatrajući da je i materijalno pravo pravilno primijenjeno, kako u odnosu na odbijanje zahtjeva tužitelja za potpunim izvlaštenjem preostalog dijela njihove nekretnine, tako i u odnosu na utvrđenu visinu naknade, kako za poljoprivredno tako i za neizgrađeno građevinsko zemljište.

Kao što je već istaknuto, tužitelji u postupku pred sudom nisu ovlašteni iznositi nikakve nove činjenice, osim onih iznesenih u upravnom postupku, no, ovlašteni su u pogledu činjenica, koje su iznijeli u upravnom postupku, predložiti nove dokaze.

Ni uz tužbu, a ni tijekom postupka, tužitelji u odnosu na svoje prigovore i razloge zbog kojih zahtijevaju poništenje rješenja Ureda državne uprave ... od 16. travnja 2003. g., nisu doprinijeli nikakve dokaze kojima bi činjenice, na kojima je temeljeno citirano rješenje u odnosu na odbijanje zahtjeva tužitelja za otkup preostalog dijela njihove nekretnine ... mogle biti dovedene u sumnju..."

17. Podnositelji zahtjeva su tada podnijeli ustavnu tužbu, tvrdeći da je povrijeđeno njihovo pravo na jednakost pred zakonom, njihovo pravo na pošteno suđenje i njihovo pravo na žalbu, jer da nisu mogli Županijskom sudu u Varaždinu dostaviti nove dokaze i da je taj sud donio svoju odluku, a da mu nisu bili predočeni nikakvi dokazi. Tako se o njihovim prigovorima na mišljenje vještaka i o njihovim navodima o učincima izgradnje autoceste na njihove životne uvjete i na vrijednost njihove preostale imovine nije raspravljalo. Podnositelji zahtjeva su također tvrdili da je bilo povrijeđeno njihovo pravo na naknadu tržišne vrijednosti njihove izvlaštene imovine.

18. Dana 16. prosinca 2004. godine Ustavni sud je odbio ustavnu tužbu podnositelja zahtjeva kao neosnovanu. Odluka Ustavnoga suda glasi kako slijedi:

a. Ustavna tužba je podnijeta protiv presude Županijskog suda u Varaždinu, broj: P-1/03-9 od 30. prosinca 2003. godine, kojom je odbijena tužba podnositelja (tužitelja), podnijeta protiv tuženika Ministarstva pravosuđa, uprave i lokalne samouprave Republike Hrvatske, a radi poništenja rješenja Ureda državne uprave, Službe za prostorno uređenje, zaštitu okoliša, graditeljstvo i imovinsko-pravne poslove, klasa: UP/I-943-04/02-01/1936, ur.broj: 2186-05-05-03-11 od 16. travnja 2003. godine.

Prvostupanjskim upravnim rješenjem prihvaćen je prijedlog "H. c." d.o.o., Z., te je djelomično izvlaštena nekretnina k.č. broj 9854, k.o. V., u suvlasništvu podnositelja, te

je određena naknada za izvlašteno zemljište, za ulaganja u zemljište i za poljoprivredne kulture u iznosu od 105.610,00 kuna.

b. Podnositelji ustavne tužbe smatraju povrijeđenim ustavno pravo iz članka 14. stavka 2., 18., 29. stavka 1. i 50. stavka 1. Ustava Republike Hrvatske.

U ustavnoj tužbi podnositelji navode da je u postupku pogrešno utvrđeno činjenično stanje, budući da smatraju da je njihovu nekretninu trebalo izvestiti u cijelosti, a ne samo djelomično. Smatraju da je Županijski sud trebao pribaviti cjelokupan spis upravnog predmeta i provjeriti nalaze vještaka u svezi utvrđenja da se ne treba izvestiti cjelokupna nekretnina, kao i u svezi visine naknade, za koju smatraju da nije tržišna, već da je određena prema tablicama Porezne uprave. Smatraju da im je posebice povrijeđeno pravo na žalbu, jer u postupku pred Županijskim sudom nisu mogli iznositi nove činjenice, te da se upravo zbog toga čitav postupak pred nadležnim sudom može smatrati samovoljnim i arbitrarnim. Od Ustavnog suda Republike Hrvatske traže ukidanje osporene presude.

Ustavna tužba nije osnovana.

c. Prema odredbi članka 62. stavka 1. Ustavnog zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske ("Narodne novine", broj 49/02. - pročišćeni tekst, u daljnjem tekstu: Ustavni zakon), svatko može podnijeti Ustavnom sudu ustavnu tužbu ako smatra da mu je pojedinačnim aktom tijela državne vlasti, tijela jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave ili pravne osobe s javnim ovlastima, kojim je odlučeno o njegovim pravima i obvezama ili o sumnji ili optužbi zbog kažnjivog djela, povrijeđeno ljudsko pravo ili temeljna sloboda zajamčena Ustavom, odnosno Ustavom zajamčeno pravo na lokalnu i područnu (regionalnu) samoupravu.

Ustavni sud, u postupku u povodu ustavne tužbe, u granicama zahtjeva istaknutog u ustavnoj tužbi, utvrđuje je li u postupku odlučivanja o pravima i obvezama podnositelja, povrijeđeno podnositelju ustavno pravo, pri čemu se, u pravilu, ne upušta u pitanje jesu li sudovi pravilno i potpuno utvrdili činjenično stanje i ocijenili dokaze. Za Ustavni sud relevantne su samo one činjenice od čijeg postojanja ovisi ocjena o povredi ustavnog prava.

d. Predmetni postupak pred Županijskim sudom u Varaždinu podnositelji su pokrenuli na temelju odredbe članka 42a. stavka 3. Zakona o izvlaštenju ("Narodne novine", broj 9/94., 35/94., 112/00. - odluka Ustavnog suda i 114/01.), jer drugostupanjsko tijelo (Ministarstvo pravosuđa) nije u zakonom propisanom roku odlučilo o njihovoj žalbi. U takvom postupku, sud odlučuje o zakonitosti prvostupanjskog rješenja o izvlaštenju, na temelju činjenica koje su iznesene u tužbi i u odgovoru na tužbu tuženog tijela (ako isto odgovori u određenom roku), sve sukladno članku 42e. stavku 3. istog Zakona.

Po tužbi podnositelja proveden je postupak uz valjanu primjenu odredaba članka 42e. stavaka 1. i 2. Zakona o izvlaštenju, kojima je propisano:

Vijeće raspravlja i odlučuje na temelju činjenica koje su iznesene u upravnom postupku. Stranka u tužbi ne može iznositi nove činjenice, ali može predložiti nove dokaze u pogledu činjenica koje je iznijela u upravnom postupku.

U svezi naknade za oduzeto zemljište, Županijski sud utvrđuje da je ta naknada određena u visini tržišne naknade za poljoprivredno zemljište, a utvrđena je po stalnom sudskom vještaku za poljodjelstvo, a visina naknade za građevinsko zemljište određena je na temelju mišljenja građevinskog vještaka i podataka Porezne uprave.

Glede potpunog izvlaštenja, koje su podnositelji tražili tijekom čitavog postupka izvlaštenja, Županijski sud u Varaždinu utvrdio je osnovanom ocjenu prvostupanjskog tijela da zemljište podnositelja ne treba u cijelosti izvestiti, jer iz rezultata dokaznog postupka provedenog pred upravnim tijelom nedvojbeno proizlazi da na istom području postoji niz drugih kuća i gospodarskih objekata koji su na istoj ili na manjoj udaljenosti

od koridora buduće obilaznice, time da je svim vlasnicima objekata osigurana zaštita od buke. Posebice je utvrđeno da preostali dio nekretnine podnositelja ima nesmetan prilaz sa ceste, zbog čega ne postoje opravdani razlozi za izvlaštenje preostalog dijela nekretnine u smislu članka 7. Zakona o izvlaštenju.

Županijski sud u Varaždinu utvrđuje da u provedenom postupku izvlaštenja nisu počinjene teške povrede postupka niti je materijalno pravo pogrešno utvrđeno, a posebice navodi da podnositelji nisu doprinijeli nikakve nove dokaze kojima bi činjenice na kojima se temelji pobijano rješenje mogle biti dovedene u sumnju.

e. Podnositelji u ustavnoj tužbi ističu da im je osporenom presudom povrijeđeno ustavno jamstvo jednakosti svih pred zakonom, zajamčeno člankom 14. stavkom 2. Ustava.

Utvrdivši da pravna stajališta Županijskog suda u Varaždinu u konkretnom slučaju nisu odstupila od ustaljene prakse u primjeni mjerodavnog materijalnog prava, niti su diskriminatorna po bilo kojoj ustavnoj osnovi, Ustavni sud nije prihvatio navode podnositelja da im u konkretnom slučaju nije osigurana jednakost pred zakonom, zajamčena člankom 14. stavkom 2. Ustava.

f. Nadalje, analizom navoda iz ustavne tužbe, osporavanih odluka, te spisa predmeta, Ustavni sud je, u pogledu navoda ustavne tužbe o povredi prava na žalbu, propisanog odredbom članka 18. Ustava, utvrdio da isti nisu osnovani, jer se o svim razlozima koje su podnositelji isticali tijekom žalbenog postupka očitovao nadležni sud, čija je nadležnost određena člankom 42a. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o izvlaštenju ("Narodne novine", broj 114/01).

g. Ustavni sud je utvrdio da podnositeljima nije povrijeđeno ustavno pravo na pravično suđenje pred zakonom ustanovljenim neovisnim i nepristranim sudom (članak 29. stavak 1. Ustava), na čiju povredu također ukazuju.

Pravo na pravično suđenje bilo bi povrijeđeno ako stranci u postupku ne bi bila dana mogućnost da bude saslušana i da u okviru zakona sudjeluje u postupku, ako joj ne bi bila dana mogućnost da iznosi činjenice i predlaže dokaze, a nadležni sud se ne bi izjasnio o njenim navodima važnim za odlučivanje, ako pojedinačni akt protivno zakonu nije obrazložen, te da stranci na drugi način nije omogućeno pravično suđenje pred nadležnim tijelom ustanovljenim zakonom.

Budući da je Županijski sud u Varaždinu na temelju raspoloživih dokaza uz provjeru obrazloženja pobijanog rješenja o izvlaštenju izvršio nadzor zakonitosti tog rješenja u smislu odredbi Zakona o izvlaštenju, dakle postupak je proveo nadležni sud u skladu s odgovarajućim zakonskim odredbama materijalnog i procesnog prava, Ustavni je sud ocijenio da podnositeljima nije povrijeđeno navedeno ustavno pravo.

h. Podnositelji, također, smatraju da im je povrijeđeno i ustavno pravo propisano odredbom članka 50. stavka 1. Ustava.

Zakonom je moguće u interesu Republike Hrvatske ograničiti ili oduzeti vlasništvo, uz naknadu tržišne vrijednosti. Kako je nadležni Županijski sud utvrdio da je postupak izvlaštenja proveden sukladno odredbama Zakona o izvlaštenju, uz pravilnu primjenu materijalnog prava i bez teških povreda postupka, te kako je, prema utvrđenjima istog Suda, podnositeljima određena naknada za oduzeto zemljište u visini tržišne vrijednosti, ustavno pravo nije povrijeđeno.

i. Stoga je, na temelju odredaba članaka 73. i 75. Ustavnog zakona, odlučeno kao u izreci.

Pravo

I. Navodna povreda članka 1. protokola br. 1.

19. Podnositelji zahtjeva su prigovorili da nisu primili punu tržišnu vrijednost svoje izvlaštene imovine i da se u postupku za izvlaštenje nije vodilo računa o značajno smanje-

noj vrijednosti njihove preostale imovine. Pozvali su se na članak 1. Protokola br. 1. Konvencije, koji glasi kako slijedi:

"Svaka fizička ili pravna osoba ima pravo na mirno uživanje svojega vlasništva. Nitko se ne smije lišiti svoga vlasništva, osim u javnom interesu, i to samo uz uvjete predviđene zakonom i općim načelima međunarodnog prava.

Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne umanjuju pravo države da primijeni zakone koje smatra potrebnima da bi uredila upotrebu vlasništva u skladu s općim interesom ili za osiguranje plaćanja poreza ili drugih doprinosa ili kazni."

20. Vlada je osporila tu tvrdnju.

A. Dopusštenost

21. Vlada je tvrdila da podnositelji zahtjeva nisu iscrpili domaća pravna sredstva jer nisu podnijeli građansku tužbu za naknadu štete za izlaganje buci i opasnim imisijama. Pozvali su se na nalaze Suda u predmetu *Cokarić v. Croatia* (dec), br. 33212/02, 19. siječnja 2006.) gdje je utvrđeno kako slijedi:

"na temelju članka 156. Zakona o obveznim odnosima svatko može tražiti sprečavanje nastanka, između ostalog, ekološke štete. Štoviše, na temelju istog članka, vlasnik imovine može tražiti naknadu za štetu pretrpljenu pri izvođenju aktivnosti od općeg interesa. Uzimajući u obzir praksu Vrhovnog suda u tom pogledu, koja pokazuje da gore navedeni članak pokriva imovinsku štetu jednako kao i mogući pad vrijednosti imovine, Sud nalazi da su podnositelji zahtjeva trebali podnijeti takvu tužbu nadležnim domaćim sudovima, što ih je učinilo samo troje."

22. Podnositelji zahtjeva su tvrdili da njihova situacija nema nikakve veze s predmetom *Cokarić*, jer su se sve odluke mjerodavne za izvlaštenje njihove imovine trebale donijeti tijekom postupka za izvlaštenje.

23. Sud primjećuje da pravilo o iscrpljivanju domaćih pravnih lijekova sadržano u članku 35., stavku 1. Konvencije zahtijeva da podnositelj zahtjeva ima redovni put do pravnih sredstava koja su dostupna i dovoljna da osiguraju zadovoljštinu u odnosu na navodne povrede (vidi, među ostalim izvorima prava, presudu u predmetu *Akdivar and Others vs. Turkey* od 16. rujna 1996., *Reports of Judgments and Decisions* 1996-IV, str. 1210, § 65). Postojanje dotičnih pravnih sredstava mora biti dovoljno sigurno ne samo u teoriji, nego i u praksi, a ako to nije tako, tada će tim pravnim sredstvima nedostajati potrebna dostupnost i učinkovitost (*ibid.*).

24. Osim toga, prilikom primjene pravila mora se dostatno uzeti u obzir činjenica da se ono primjenjuje u kontekstu mehanizma za zaštitu ljudskih prava kojeg su se ugovorne stranke sporazumjele uspostaviti (*ibid.*, § 69). Sukladno tome, Sud je priznao da se članak 35, stavak 1. mora primjenjivati uz određeni stupanj fleksibilnosti, te bez pretjeranog formalizma (vidi, na primjer, presudu u predmetu *Cardot v. France* od 19. ožujka 1991., Serija A br. 200, str. 18, § 34). On je nadalje priznao da pravilo o iscrpljivanju domaćih pravnih sredstava nije ni apsolutno, niti se može primijeniti automatski; prilikom ispitivanja je li ono bilo poštivano, bitno je uzeti u obzir osobite okolnosti svakog pojedinog predmeta (vidi, na primjer, presudu u predmetu *Van Oosterwijck v. Belgium* od 6. studenog 1980., Serija A br. 40, str. 18, § 35). To između ostalog znači da on mora realno uzeti u obzir ne samo postojanje formalnih pravnih sredstava u pravnom sustavu dotične ugovorne stranke, već i sveukupni pravni i politički kontekst unutar kojeg one djeluju, kao i osobne prilike podnositelja zahtjeva (vidi naprijed citiranu presudu u predmetu *Akdivar and Others v. Turkey*, str. 1211, § 69).

25. Sud na početku primjećuje da su u predmetu *Cokarić* na koji se pozvala Vlada podnositelji zahtjeva prigovorili da su pretrpjeli štetne utjecaje na svoje životne uvjete i imovinu, zbog velike blizine novo uspostavljenih odvodnih radova, koji je prigovor stavljen

bez obzira na bilo koji domaći postupak koji bi uključivao mogućnost da podnositeljima zahtjeva bude dosuđena naknada bilo koje vrste. Međutim, u ovome se predmetu radi o postupku za izvlaštenje u kojemu je dio nekretnine podnositelja zahtjeva bio podvrgnut izvlaštenju. Normalno je da se tijekom takvog postupka odredi iznos naknade, vodeći računa o svim mjerodavnim čimbenicima kao što je smanjenje vrijednosti preostale imovine zbog bilo kojih okolnosti. Sud stoga smatra da podnositelji zahtjeva, koji su bili stranka u postupku za izvlaštenje i koji su iznijeli svoje prigovore u odnosu na naknadu utvrđenu tijekom toga postupka, nisu morali pokrenuti poseban građanski postupak u tom pogledu. U takvim bi okolnostima takav zahtjev prekomjerno rastegnulo njihove dužnosti na temelju članka 35., stavka 1. Konvencije.

26. Sud primjećuje da ovaj prigovor nije očigledno neosnovan u smislu članka 35., stavka 3. Konvencije. Nadalje primjećuje da nije nedopušten ni po kojoj drugoj osnovi. Stoga treba biti proglašen dopuštenim.

B. Osnovanost

Tvrđnje stranaka

27. Nakon sažimanja načela utvrđenih sudskom praksom Suda u odnosu na članak 1. Protokola br. 1. Vlada je ustvrdila da u ovome predmetu zakonitost miješanja i legitimni cilj nisu sporni. Glede toga je li miješanje bilo razmjerno, tvrdili su da su podnositelji zahtjeva prigovorili samo činjenici da njihova nekretnina nije bila izvlaštena u cijelosti, jer, kao što su tvrdili, kuća i njen okoliš nisu bili prikladni za život budući da se nalaze preblizu autocesti u izgradnji. Vlada je ustvrdila da su ovi prigovori potpuno neosnovani, budući se preostali dio nekretnine podnositelja zahtjeva nalazi 40 metara od autoceste, i da će se, po dovršetku autoceste, nalaziti 80 metara od nje. Nadalje, na istoj udaljenosti od autoceste nalazi se i četrnaest drugih kuća, i te kuće nisu izvlaštene. Predviđene su mjere zaštite od buke. Konačno, tvrdili su da podnositelji zahtjeva nisu prigovorili iznosu naknade pred prvostupanjskim upravnim tijelom. Po mišljenju Vlade, podnositelji zahtjeva su dobili tržišnu vrijednost svoje imovine te je država stoga ispunila svoje obveze na temelju članka 1., Protokola br. 1. Tvrdili su da sudska praksa Suda nije uvela nikakvu obvezu država da nečiju imovinu izvlaste u cijelosti.

28. Podnositelji zahtjeva su se usprotivili tim tvrdnjama i naveli da im je nametnut prekomjeran pojedinačni teret zbog toga što nisu dobili tržišnu vrijednost za svoju izvlaštenu imovinu, te zbog smanjene vrijednosti njihove preostale imovine i nepodnošljivih životnih uvjeta u njihovoj kući, koja se sada nalazi manje od 3 metra od autoceste. Nadalje su osporili tvrdnju Vlade da se na istoj ili manjoj udaljenosti od autoceste nalazi četrnaest drugih kuća, tvrdeći da je njihova kuća jedina u krajnjoj blizini autoceste.

Ocjena Suda

29. Sud primjećuje na početku kako je u ovome predmetu nesporno da su podnositelji zahtjeva lišeni svoje imovine radi izgradnje autoceste u skladu s odredbama Zakona o izvlaštenju, i da je tako izvlaštenje imalo zakonit cilj u javnome interesu. Prema tome, na ovaj je predmet primjenjiva druga rečenica prvoga stavka članka 1. Protokola br. 1. (vidi, između mnogo drugih izvora prava, presude u predmetima *Mellacher and Others v. Austria*, 19. prosinac 1989., Serija A br. 169, str 24-25, stavak 42. i *Papachelas v. Greece* [GC], br. 31423/96, stavak 45., ECHR 1999-II).

30. Bitni je cilj članka 1. Protokola br. 1. zaštititi pojedince protiv neopravdanoga miješanja od strane države u mirno uživanje njihovoga vlasništva. Međutim, na temelju

članka 1. Konvencije, svaka ugovorna stranka "osigurati će svakoj osobi pod svojom jurisdikcijom prava i slobode određene u ... Konvenciji". Izvršavanje ove opće dužnosti može za sobom povlačiti pozitivne obveze koje su dio osiguranja djelotvornog vršenja prava zajamčenih Konvencijom. U kontekstu članka 1. Protokola br. 1. ove pozitivne obveze mogu tražiti da država poduzme mjere potrebne za zaštitu prava na imovinu (vidi predmete *Sovtransavto Holding v. Ukraine*, br. 48553/99, stavak 96., ECHR 2002-VII i *Broniowski v. Poland* [GC], br. 31443/96, stavak 143., ECHR 2004-V), posebice kad postoji izravna veza između mjera koje podnositelj zahtjeva može legitimno očekivati od vlasti i djelotvornoga uživanja svojega vlasništva (vidi predmet *Öneriyildiz v. Turkey* [GC], br. 48939/99, stavak 134., ECHR 2004-XII). To znači, posebice, da države imaju obvezu osigurati sudske postupke koji nude potrebna postupovna jamstva i stoga omogućavaju domaćim sudovima da presuđuju djelotvorno i pošteno u svim predmetima koji se tiču pitanja vlasništva (vidi, *mutatis mutandis*, naprijed citirani predmet *Sovtransavto Holding v. Ukraine*, stavak 96.).

31. U svakome predmetu u kojemu se radi o navodnoj povredi ove odredbe, Sud mora utvrditi je li, zbog miješanja ili zbog pasivnosti države, postignuta poštena ravnoteža između zahtjeva općega interesa zajednice i zahtjeva za zaštitom temeljnih prava pojedinca. Potraga za ovom ravnotežom sadržana je u cijeloj Konvenciji te je također odražena u strukturi članka 1. Protokola br. 1. (vidi presudu u predmetu *Sporrong and Lönnroth v. Sweden*, od 23. rujna 1982, Serija A br. 52, str. 26, stavak 69. i *Novoseletskiy v. Ukraine*, br. 47148/99, stavak 101., 22. veljače 2005.). Uvjeti naknade na temelju mjerodavnoga zakonodavstva bitni su za procjenu poštuje li pobijana mjera traženu poštenu ravnotežu i, osobito, ne nameće li nerazmjernan teret podnositelju zahtjeva. S tim u vezi, oduzimanje imovine bez plaćanja iznosa koji je razumno povezan s njenom vrijednošću redovno će predstavljati nerazmjerno miješanje koje se ne može opravdati na temelju članka 1. Međutim, taj članak ne jamči pravo na potpunu naknadu u svim okolnostima, budući da legitimni ciljevi "javnoga interesa" mogu tražiti manje od naknade pune tržišne vrijednosti (vidi presudu u predmetu *Holy Monasteries (The) v. Greece*, od 9. prosinca 1994., Serija A br. 301-A, str. 34-35, stavci 70.-71. i naprijed citirani predmet *Papachelas v. Greece*, stavak 48.).

32. Kako bi ocijenio je li ponašanje države u skladu sa zahtjevima članka 1. Protokola br. 1., Sud mora uzeti u obzir činjenicu da je namjera Konvencije jamčiti prava koja su praktična i djelotvorna. On mora ići ispod površine i pogledati stvarnost situacije što traži sveukupno ispitivanje raznih interesa o kojima se radi; to može tražiti analizu ne samo uvjeta naknade – ako je situacija slična oduzimanju imovine (vidi na primjer presudu u predmetu *Lithgow and Others v. the United Kingdom*, od 8. srpnja 1986., Serija A br. 102, str. 50-51, stavci 120.-121.) – nego, kao što je to slučaj u ovome predmetu, i ponašanja stranaka u postupku, uključujući i korake koje je poduzela država (vidi predmet *Beyeler v. Italy* [GC], br. 33202/96, stavak 114., ECHR 2000-I, i naprijed citirani predmet *Novoseltskiy v. Ukraine*, stavak 102.).

36. Okrećući se konkretnim okolnostima ovoga predmeta, Sud primjećuje da su podnositelji zahtjeva zatražili od Županijskog suda u Varaždinu da ponovno razmotri upravnu odluku kojom je izvlašten dio njihove nekretnine i procijenjena naknada koju treba platiti za to izvlaštenje. Sud primjećuje da stvar o kojoj treba odlučiti predstavlja najozbiljnije miješanje u pravo podnositelja zahtjeva zajamčeno člankom 1. Protokola br. 1., budući se tiče izvlaštenja njihove imovine. Imajući na umu najveću važnost posljedica izvlaštenja po vlasnička prava podnositelja zahtjeva, Sud smatra da je bilo potrebno pažljivo ispitivanje svih mjerodavnih čimbenika od strane suda koji postupuje u tom predmetu kako bi se osiguralo da se poštuju zahtjevi iz članka 1. Protokola br. 1.

33. U tom pogledu Sud također ponavlja da postupci pred sudovima moraju biti u skladu s vladavinom prava, koja se može poistovjetiti s dobrim radom pravosuđa te da bi prava zajamčena Konvencijom bila iluzorna i teorijska, kad ne bi postojala obveza su-

dskih vlasti da obrazlože svoje odluke. Iako ne traži detaljan odgovor na svaku tvrdnju predočenu pred sudom, ova obveza ipak pretpostavlja pravo stranke u postupku da se njezine navode pažljivo ispita (vidi naprijed citirani predmet *Novoseletskiy v. Ukraine*, stavak 111.).

34. Sud primjećuje da je u ovom predmetu postojao ozbiljan spor glede primarnih činjenica. Podnositelji zahtjeva su tvrdili tijekom postupka da je djelomično izvlaštenje značajno smanjilo gospodarsku vrijednost preostale imovine kao i da im ju je učinila beskorisnom iz raznih razloga, kao što je nepostojanje kolnog pristupa imovini, vrlo velika blizina autoceste njihovoj kući i neodgovarajuća zaštita od buke i zagađenja. Međutim, iako je Županijski sud raspravio dio tvrdnji podnositelja zahtjeva, on nije odgovorio na njihove glavne prigovore koji se odnose na nalaze upravnih vlasti.

35. Tako je ostao neodgovoren jedan broj pitanja mjerodavnih za prava podnositelja zahtjeva na temelju članka 1. Protokola br. 1., kao što je metoda izračuna tržišne vrijednosti imovine podnositelja zahtjeva, precizan učinak planirane autoceste na njihove životne uvjete, tvrdnje stranaka da je mišljenje vještaka na koje se pozvala odluka upravnih vlasti bilo izrađeno bez da je vještak ikada posjetio konkretnu lokaciju. Nadalje, presudno pitanje koje se tiče učinka djelomičnoga izvlaštenja na vrijednost preostale nekretnine podnositelja zahtjeva nikada nije bilo raspravljeno i tako pri procjeni naknade koju treba dosuditi nije uzeto u obzir moguće smanjenje ove vrijednosti.

36. U tom pogledu Sud podsjeća da je on već u mnogo navrata ispitao odbijanje domaćih vlasti da odrede posebno obeštećenje za imovinu koja je ostala njezinim vlasnicima nakon djelomičnoga izvlaštenja. U nekim je predmetima Sud utvrdio da pri određivanju naknade domaći sudovi nisu uzeli u obzir narav građevine i je li ona ili nije osigurala neku prednost vlasnicima, nego su samo odredili naknadu u odnosu na stvarno izvlaštene čestice. Sud je međutim smatrao da se, s obzirom na slobodu procjene ostavljenu nacionalnim vlastima na temelju članka 1. Protokola br. 1., čini kako nema naznaka koje bi tražile zaključak da obijanje dati posebnu zadovoljštinu može predstavljati povredu članka 1. Protokola br. 1 (vidi, na primjer, predmete *Azas v. Greece*, br. 50824/99, stavke 51.-53., 19. rujna 2002. i *Interoliva ABEE v. Greece*, br. 58642/00, 10. srpnja 2003.).

37. Međutim, u predmetu *Ouzounoglou v. Greece* Sud je utvrdio da je izgradnja autoceste u velikoj blizini kuće podnositeljice zahtjeva (oko 15 metara) sigurno ograničila slobodno raspolaganje njenim pravom na korištenje kuće, a za koje ograničenje se utvrdilo da predstavlja miješanje u pravo podnositeljice zahtjeva na mirno uživanje njenoga vlasništva, i da je narav građevine očigledno izravnije pridonijela bitnome smanjenju vrijednosti preostale imovine nego u drugim, naprijed navedenim, predmetima koji se tiču Grčke (vidi predmet *Ouzounoglou v. Greece*, br. 32730/03, stavak 30., 24. studeni 2005.). Stoga takvo miješanje može tražiti davanje dodatne naknade za ograničeno korištenje kuće.

38. Po mišljenju Suda ovaj predmet spada u ovu potonju kategoriju predmeta. U tom pogledu Sud primjećuje da su podnositelji zahtjeva tvrdili da će buduća autocesta prolaziti dva do tri metra od njihove kuće i da je nekretnina izgubila svoj do tada ugodan okoliš, jako veliko dvorište i nisku izloženost buci, a što je sve tu imovinu činilo vrlo pogodnom za poljoprivredne aktivnosti. Sud primjećuje da domaće vlasti nisu vodile računa o niti jednome od ovih čimbenika kad su odredile naknadu za izvlaštenu imovinu podnositelja zahtjeva.

39. Nadalje, tijekom cijeloga domaćeg postupka podnositelji zahtjeva su tvrdili da je mišljenje vještaka koje je poslužilo kao osnova za procjenu učinaka autoceste na njihovu preostalu imovinu bilo izrađeno bez da je vještak ikada posjetio stvarnu lokaciju, što je dovelo do toga da je njihova kuća pogrešno ucrtana. Sud smatra da je bilo potrebno na precizan način utvrditi ove činjenice tako da se dalje potvrdi tvrdnja podnositelja zahtjeva da je njihova kuća pogrešno ucrtana na karti zemljišne čestice. Tek bi nakon takve potvrde svih čimbenika koji se tiču učinaka izgradnje autoceste na preostalu imovinu podnositelja zahtjeva, kao što je smanjenje vrijednosti njihove nekretnine, mogućnost njene pro-

daje i interes podnositelja zahtjeva za daljnjim korištenjem preostalog dijela nekretnine, domaće vlasti mogle odrediti odgovarajuću naknadu u postupku za izvlaštenje.

40. Sud stoga nalazi da time što nisu utvrdile sve mjerodavne čimbenike za utvrđivanje naknade za izvlaštenu imovinu podnositelja zahtjeva, i time što nisu dodijelile obeštećenje za smanjenu vrijednost njihove preostale nekretnine, nacionalne vlasti nisu postigle poštenu ravnotežu između uključenih interesa te da nisu uložile napore da osiguraju odgovarajuću zaštitu vlasničkih prava podnositelja zahtjeva u kontekstu postupka za izvlaštenje koji je uključivao krajnje miješanje države u ova prava.

41. S obzirom na naprijed rečeno, Sud nalazi da je došlo do povrede prava podnositelja zahtjeva na mirno uživanje njihovoga vlasništva, zajamčenog člankom 1. Protokola br. 1.

II. Navodna povreda članka 6. stavka 1. konvencije

42. Podnositelji zahtjeva su tvrdili da postupak koji su pokrenuli po hrvatskom pravu pred Županijskim sudom u Varaždinu radi pobijanja upravne odluke koja se odnosi na izvlaštenje njihove imovine nije bio u skladu s člankom 6., stavkom 1. Konvencije, koji u mjerodavnom dijelu propisuje:

"Radi utvrđivanja svojih prava i obveza građanske naravi....svatko ima pravo...da sud...u razumnom roku ispita njegov slučaj."

43. Vlada je ustvrdila da je bilo potrebno, prvo, utvrditi u kojoj su mjeri prava podnositelja zahtjeva, zajamčena člankom 6., stavkom 1. Konvencije, bila zaštićena u upravnom postupku koji je prethodio ispitivanju predmeta od strane Županijskoga suda.

44. U tom su pogledu tvrdili da su osnovna načela koja se primjenjuju u postupku pred upravnim tijelima, kao što je načelo zakonitosti, načelo materijalne istine, davanje prilike strankama da iznesu svoj predmet, neovisna ocjena dokaza i pravo na žalbu, sva pokazala da je taj postupak bio proveden u skladu s jamstvima sadržanim u članku 6. stavku 1. Konvencije. Nadležno upravno tijelo je u ovome predmetu održalo tri ročišta na kojima su podnositelji zahtjeva mogli iznijeti svoje dokaze i činjenice. Međutim, podnositelji zahtjeva nisu iznijeli nikakve dokaze na tim ročištima. Predmet je ispitao nadležni županijski sud, koji je, po mišljenju Vlade i s obzirom na članke 42.a do 42.h Zakona o izvlaštenju, zadovoljio zahtjeve suda pune nadležnosti na način da je taj sud bio nadležan ispitivati i činjenična i pravna pitanja. Jedino ograničenje ticalo se iznošenja novih činjenica koje nisu bile prethodno iznijete u upravnom postupku. Međutim, takvo ograničenje nije dovelo u pitanje punu nadležnost županijskoga suda, jer je načelo pravne sigurnosti i učinkovitoga vođenja postupka tražilo da se zaniječe mogućnost iznošenja novih činjenica nakon određene faze postupka, obično u žalbenoj fazi, bez negativnog utjecaja na punu nadležnost žalbenih sudova

45. Vlada je nadalje ustvrdila da su podnositelji zahtjeva samo ponovili prigovore koji su već bili izneseni tijekom upravnog postupka, bez iznošenja novih dokaza, a koje nisu iznijeli ni na ročištu pred Županijskim sudom u Varaždinu. Županijski je sud, našavši da je primjena i tumačenje mjerodavnih pravnih odredbi od strane upravnih tijela bila pravilna, odbio zahtjev podnositelja zahtjeva. Po mišljenju Vlade, postupak za izvlaštenje, uzet u cjelini, zadovoljio je zahtjeve članka 6. Konvencije.

46. Podnositelji zahtjeva su osporili te tvrdnje.

47. Bez odbacivanja tvrdnji Vlade glede općenite naravi upravnog postupka u Hrvatskoj, Sud primjećuje na početku nespornu činjenicu da je Ured državne uprave u Varaždinskoj županiji upravno tijelo koje se ne može smatrati sudom u smislu članka 6., stavka 1. Konvencije. Sud ponavlja da članak 6., stavak 1. traži da pri odlučivanju o građanskim pravima i obvezama, odluke koje donose upravne ili druge vlasti koje same ne zadovoljavaju zahtjeve toga članka – kao što je to u ovdje slučaj s Uredom državne

uprave u Varaždinskoj županiji - moraju biti podvrgnute naknadnoj kontroli od strane "sudbenoga tijela koje ima punu nadležnost", uključujući i ovlast ukinuti, u svakom pogledu, u odnosu na činjenična i pravna pitanja, pobijanu odluku (vidi, *mutatis mutandis*, slijedeće presude: *Bendenoun v. France*, 24. veljače 1994., Serija A br. 284, str. 19-20, stavak 46.; *Fischer v. Austria*, 26. travanj 1995., Serija A br. 312, str. 17, stavak 28.; *Schmautzer v. Austria*, 23. listopada 1995., Serija A br. 328-A, str. 15, stavak 34.; *Umlauf v. Austria*, 23. listopada 1995., Serija A br. 328-B, str. 39-40, stavci 37.-39.; i *Wos v. Poland* (dec.), br. 22860/02, stavak 92., ECHR 2005-...).

48. Prema hrvatskome pravu stranka koja je nezadovoljna nalazima u postupku za izvlaštenje provedenom pred nadležnim upravnim tijelima ima pravo podnijeti tužbu nadležnom županijskom sudu. Županijsku su sudovi, općenito, redovni sudovi žalbene nadležnosti u građanskim i kaznenim stvarima i prvostupanjski sudovi u odnosu na teška kaznena djela. I dok je žalbenu nadležnost u građanskim i kaznenim stvarima uređena Zakonom o parničnom postupku odnosno Zakon o kaznenom postupku, njihova je žalbena nadležnost u odnosu na postupak izvlaštenja uređena posebnim zakonom, i to Zakonom o izvlaštenju iz 1994. godine.

49. Sud primjećuje da je prema tom Zakonu županijski sud, kad ispituje tužbu, nadležan ispitati sve vidove stvari koja je pred njim. On u ispitivanju nije ograničen na pravna pitanja nego može također ispitivanje proširiti na činjenična pitanja, uključujući ocjenu dokaza. Jedino ograničenje koje se odnosi na ispitivanje predmeta pred županijskim sudom je to da mu se ne mogu predlagati nove činjenice. Međutim, ako se županijski sud ne slaže s nalazima upravnih tijela, ima ovlast ukinuti odluke protiv kojih je uložena žalba. Stoga Sud zaključuje da pravila koja uređuju ovlasti županijskoga suda u postupku izvlaštenja ne lišavaju te sudove mogućnosti djelovati kao sudovi pune nadležnosti.

50. Slijedi da je ovaj prigovor očigledno neosnovan i da ga treba odbiti u skladu s člankom 35., stavicima 3. i 4. Konvencije.

III. Primjena članka 41. konvencije

51. Članak 41. Konvencije predviđa:

"Ako Sud utvrdi da je došlo do povrede Konvencije i dodatnih protokola, a unutarnje pravo zainteresirane visoke ugovorne stranke omogućava samo djelomičnu odštetu, Sud će, prema potrebi, dodijeliti pravednu naknadu povrijeđenoj stranci."

A. Šteta

52. Podnositelji zahtjeva potražuju 349,665.05 eura (EUR) na ime naknade materijalne štete i 20,000 EUR na ime nematerijalne štete.

53. Vlada je smatrala da su potraživani iznosi prekomjerni.

54. Glede potraživane materijalne štete, uzimajući u obzir svoje nalaze koji se tiču članka 1. Protokola br. 1. uz Konvenciju (vidi stavak 45. ove presude), i nedostatnosti postupka provedenog pred Županijskim sudom u Varaždinu, Sud smatra da ne može nagađati je li ili nije podnositeljima zahtjeva dosuđena tržišna vrijednost njihove dvije izvlaštene čestice zemlje i u kojoj je mjeri umanjena vrijednost preostalog dijela imovine. Stoga, zbog nedostataka u domaćem postupku, Sud ne može ocijeniti zahtjev podnositelja zahtjeva za naknadu materijalne štete. U tom pogledu Sud konkretno upućuje na mogućnost koja je na raspolaganju podnositeljima zahtjeva da zatraže ponavljanje postupka u skladu sa člankom 428.a Zakona o parničnom postupku, što bi omogućilo novo ispitivanje njihovih zahtjeva koji se tiču izvlaštenja njihove imovine. Sada je na podnositeljima zahtjeva da iskoriste tu priliku. Tek nakon novog ispitivanja prigovora podnositelja

zahtjeva u postupku izvlaštenja provedenom u skladu sa zahtjevima članka 1. Protokola br. 1. uz Konvenciju, Sud bi bio u položaju presuditi o mogućem zahtjevu podnositelja zahtjeva koji se odnosi na materijalnu štetu koju su pretrpjeli.

55. S druge strane, Sud smatra da su podnositelji zahtjeva sigurno pretrpjeli nematerijalnu štetu – kao što je trpljenje kao rezultat nedostatka poštivanja njihovih prava zajamčenih člankom 1. Protokola br. 1. – što nije dovoljno nadoknađeno nalazom povrede. Presuđujući na pravičnoj osnovi, Sud podnositeljima zahtjeva zajedno dosuđuje 5.000 EUR na ime nematerijalne štete, uz sve poreze koji bi mogli biti zaračunati na taj iznos.

B. Troškovi i izdaci

56. Podnositelji zahtjeva također potražuju 20,764.40 hrvatskih kuna (HRK) na ime troškova i izdataka nastalih pred Sudom.

57. Vlada je ostavila Sudu da procijeni nužnost nastalih troškova.

58. Prema sudskoj praksi Suda podnositelj zahtjeva ima pravo na naknadu svojih troškova i izdataka samo u mjeri u kojoj je dokazano da su oni stvarno i nužno nastali i da su bili razumni glede količine. U ovome predmetu, uzevši u obzir informacije koje ima i naprijed navedene kriterije, Sud smatra razumnim dosuditi iznos od 2.800 EUR za postupak pred Sudom.

C. Zatezna kamata

59. Sud smatra primjerenim da se zatezna kamata temelji na najnižoj kreditnoj stopi Europske središnje banke uvećanoj za tri postotna boda.

IZ TIH RAZLOGA, SUD JEDNOGLASNO

1. *proglašava* prigovor na temelju članka 1. Protokola br. 1. dopuštenim, a ostatak zahtjeva nedopuštenim;

2. *presuđuje* da je došlo do povrede članka 1. Protokola br. 1. uz Konvenciju;

3. *presuđuje*

(a) da tužena država treba podnositeljima zahtjeva zajedno, u roku od tri mjeseca od dana kad presuda postane konačnom u skladu s člankom 44. stavkom 2. Konvencije, isplatiti slijedeće iznose koje treba pretvoriti u nacionalnu valutu tužene države prema tečaju važećem na dan namirenja:

(i) 5.000 EUR (pet tisuća eura) na ime nematerijalne štete;

(ii) 2.800 EUR (dvije tisuće osamsto eura) na ime troškova i izdataka;

(iii) sve poreze koje bude trebalo zaračunati na naprijed navedene iznose;

(b) da se od proteka naprijed navedena tri mjeseca do namirenja na naprijed navedeni iznos plaća obična kamata prema stopi koja je jednaka najnižoj kreditnoj stopi Europske središnje banke tijekom razdoblja neplaćanja, uvećana za tri postotna boda;

4. *odbija* ostatak zahtjeva podnositelja zahtjeva za pravednu naknadu.